

over houtwallen

Nieuws over heggen en houtwallen

In het laatste nummer van 'Vögel', het tijdschrift van de Deutschen Bund für Vogelschutz e.V. (jaargang 12, Heft 4, juli/augustus 1980) schrijft de president dr. Claus König in een redactioneel artikel over de heggen als onvervangbare refugia. Té laat is de oecologische betekenis van de heggen en houtwallen erkend, zo schrijft dr. Claus König. Hij roept de DBV op voor een campagne die de heggen moet redden en nieuwe heggen moet aanleggen. Hij wijst bovendien op het hoofdartikel van dr. Klaus Ruge (pagina 6-11) 'Heimat vieler Arten: Die Hecke' waarin nader op het onderwerp wordt ingegaan. In dit artikel worden veel gegevens ontleend uit het door ons reeds eerder vermelde Zwitserse boekje over heggen en houtwallen. Bij de Duitse plaatselijke afdelingen (Landesverbande) zijn bovendien zogenaamde 'Merkblätter' over heggen verkrijgbaar. Het is een verheugend feit, dat weliswaar laat (maar beter laat dan nooit!) door vogelbeschermers de aandacht op de heggen wordt gevestigd en er acties voor op touw worden gezet.

In het Belgische blad 'Mens en Vogel' jaargang 18 - nr. 1 - 1980 - pag. 58-59 schrijft Paul Strykers een artikel 'Van hagen, heggen en houtwallen' en wijst er op dat de eeuwenoude hagen, heggen en houtwallen verdwijnen omdat men zich daartoe in het moderne landbouwbedrijf gedwongen ziet. Als de gemeenschap deze kosten niet kan of wil dragen, zo schrijft hij, kan men de boer moeilijk ten kwade duiden dat hij met moderne middelen het hoofd boven de, nog steeds stijgende, kostenvloed probeert te houden...

Ook in het internationale tijdschrift voor dier, mens en natuur 'Das Tier' (20e jaargang-nr. 9, september 1980 - pagina 36-39) besteedt Joachim Milbradt van het Botanische Instituut van de Universiteit Erlangen in zijn artikel 'Die Hecken - schützen 'Flurbereinigter zerstören unsere Böden', uitgebreid aandacht aan de broodnodige bescherming die heggen nodig hebben om nog wat van de flora en fauna die in samenhang hiermee leeft te redden.

In september is een houtwalaflische verschenen, die door het Instituut voor Natuurbeschermingseducatie is uitgegeven. Jan Wartena heeft er ruim een jaar aan gewerkt. De affiche geeft een beeld, zoals het IVN schrijft, van een hoogst actueel onderwerp, nu heggen en houtwallen nationaal én internationaal in de belangstelling staan en met een groot aantal publicaties hun onvervangbare waarde voor de natuur en het landschap wordt aangetoond. Hoe rijk het planten- en dierenleven in een houtwal is laat de poster in een naef aandoende stijl zien, waardoor de grote verscheidenheid aan levensvormen

zich niet voordoet als een onoverzichtelijke jungle, maar duidelijk en helder naar voren komt. De randtekeningen laten het gebruik zien van de natuurproducten uit een houtwal in boerenbedrijf en ambacht. Het formaat is gelijk aan de water- en knotwilgposter, 60 x 80 cm. Te bestellen door overmaking van f 6,- op postgirorekening 347 147 tnv IVN, Amsterdam, met vermelding 'houtwallenaffiche', waarna de plaat zal worden toegezonden.

In het Zwitserse blad van de Verbandes Schweizerisches Vogelschutzvereine 'Vögel der Heimat' jaargang 50 - nr. 12 - 1980 - pag. 247-250 schrijft dr. Hans Oberhänsli over 'Heckenschutz aus rechtlicher Sicht'. De SLKV-Beratungsstelle für Heckenfragen organiseert samen met de Schweizerischen Zentrum für Umwelterziehung een cursus over heggen. Wegens onverwachte grote belangstelling wordt deze cursus van het jaar herhaald.

Houtwallen in het boerenland

Reeds in 1979 meldden wij het binnenkort verschijnen van een brochure van de Stichting Natuur en Milieu over houtwallen. Nu is deze brochure dan eindelijk verschenen en behandelt het ontstaan en het onderhoud van houtwallen, singels, kaden, heggen en graften. Het bevat een uitgebreid overzicht van houtwallen en soortgelijke landschapselementen per provincie.

De waarde van het planten- en dierenleven van deze 'groene oasen' in maar al te vaak intensief gebruikte landbouwgebieden is bijzonder groot. Dit bleek al duidelijk uit ons speciaal heggen- en houtwallennummer dat oktober 1979 verscheen. Het onderhoud van de houtwallen laat helaas te wensen over, wij hebben hier al regelmatig de aandacht op gevestigd. Dit boekje vertelt hoe dat onderhoud precies moet worden uitgevoerd. De vrijwilligersgroepen, die ook met zo veel succes het knotten van wilgen hebben aangepakt, kunnen nu aan de slag met de houtwallen, de houtsingels, de houtkaden, de heggen en de graften.

De brochure 'Houtwallen in het boerenland' kan besteld worden door storting van f 11,- op postgiro 9933 tnv 'Natuurmonumenten', 's-Graveland, onder vermelding van 'Houtwallenbrochure'.

Internationale aandacht voor heggen en houtwallen

Nu krijgen dan ook de heggen en de houtwallen internationaal de aandacht die ze verdienen als het meest voor bescherming in aanmerking komend landschapselement (in 1979 vroegen wij daarvoor al aandacht in een speciaal nummer!). De Raad van Europa heeft 1981 uitgeroepen als Internationaal Jaar van Heg en Houtwal. Dat heeft ons bijzonder verheugd en wij hopen dat er op het gebied van onderzoek van heggen en houtwallen beter coördinerend kan worden opgetreden.

Redactie.

Staatssecretaris G.C. Wallis de Vries neemt in de stromende regen zelf een zaag ter hand bij de behandeling van een oude meidoornhaag aan de Lekdijk bij Everdingen, na de presentatie van het boekje 'Houtwallen in het boerenland' in het Natuurcentrum van de Natuur- en Vogelwacht 'De Vijfheerenlanden' te Schoonewoerd, 15 november 1980. Foto: Jaap Taapken.

De geschiedenis van DE HEG

Als een niet weg te denken onderdeel van het Engelse landschap wordt in een uniek boek, waarvan de kleurtekeningen als illustratie een belangrijk bestanddeel vormen, de geschiedenis van de traditionele veldheg behandeld.

Vele heggen zijn er 200 tot 300 jaar oud, sommigen dateren zelfs nog uit de vroege middeleeuwen. Naast het aspect van hun schoonheid hebben deze heggen met hun uitgebreide flora en fauna, eeuwenlang een belangrijke rol gespeeld in de samenleving op het platteland. Ze leverden voedsel voor mens en dier en waren de groeiplaats van vele geneeskrachtige kruiden. De heg verhoogde door zijn functie van windscherm de vruchtbaarheid van het land, stabiliseerde de bodem en was een bijna onuitputtelijke leverancier van hout. De vogels die de heg tot hun verblijfplaats kiezen zijn de beste en goedkoopste insectenbestrijders. In de 5e eeuw kenden de Saksen al hagen van meidoorntakken als bescherming van hun nederzettingen tegen aanvallers en wilde dieren. De Normandische landheren van de 11e eeuw gebruikten de heg, verstevigd met allerlei boomsoorten, als begrenzing van hun gebied. Tijdens de grote pestepidemie in de 14e eeuw raakten de heggen verwaarloosd, maar in de 16e eeuw, ten tijde van de Tudors, werden ze weer nauwgezet onderhouden. Nog in de vorige eeuw was

er een heggensnoeier voor onderhoud en herstel en een jachtopziener, die vooral het gevleugelde wild moest beschermen.

Tegenwoordig loopt het aantal heggen helaas door ruilverkaveling en verwaarlozing sterk terug, maar nog steeds kan men hier en daar de traditionele veldheg bewonderen. John T. White beschrijft uitgebreid de planten en de dieren die in de heggen voorkomen, de verandering die er bij de wisseling van de seizoenen optreden en de bomen die er groeien, met de werktuigen en gebruikvoorwerpen die van het hout gemaakt werden. Ten slotte geeft hij heel praktisch aan hoe de verschillende heggen geplant moeten worden: de traditionele, de scheer- en de exotische heg. Maar misschien wel het belangrijkste onderdeel van dit boek wordt gevormd door de kleurrijke illustraties van Eric Thomas. De aquarellen van de vele gedaanten van de heg, alle vogels, planten en bomen en de schitterende uitvouwpagina's van voorjaar, zomer en herfst maken dit boek tot een waardevol bezit en een geschenk dat men aan iedereen, die men liefheeft, zou willen geven. Een boek dat uiting geeft van de liefde voor de enorm geschakeerde heggen.

John T. White: De geschiedenis van DE HEG. 46 pagina's, Illustraties Eric Thomas. Vertaling drs. A.G. van Melle en drs. W.J. van Melle-Meijer, bewerking Jan de Vrieze (1981). Oorspronkelijke titel 'Hedgerow'. Uitg. Ploegsma, Amsterdam. Prijs f 25,90.